

Kisebbségekért Díj, 2005

December 18-a a Kisebbségek Napja. Az eseményhez kapcsolódóan, 1995 óta minden év decemberében átadják a Magyar Köztársaság miniszterelnöke által alapított Kisebbségekért Díjat. Az elismerést olyan hazai és határon túli személyek, valamint szervezetek, kisebbségi önkormányzatok kapják, akik, illetve amelyek kiemelkedő tevékenységet végeztek a közéletben, az oktatásban, a kultúrában, az egyházi életben, a tudományban, a tömegtájékoztatásban és a gazdaság területén a kisebbségek érdekében. A 2005. évi Kisebbségi Díjakat december 13-án Gyurcsány Ferenc miniszterelnök adta át az Országházban.

Budai János a gyulai Nicolae Bălcescu Román Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium nyugalmazott igazgatója harminckét éven keresztül vezette a hazai románság egyetlen országos beiskolázású, tizenkét évfolyamos oktatási intézményét. Negyven éves pályafutása alatt nemcsak a kisebbségi oktatásügy területén, hanem a hazai románság közéletének alakításában is kiemelkedő szerepet vállalt. Igazgatói tevékenysége mellett 1994-1998 között a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata elnöki tisztét is betöltötte. Kitartóan küzdött a tizenkét osztályos új iskolaépület, a kollégium, valamint a Román Kulturális Centrum létrehozásáért Gyulán.

Több évtizedes pályafutása során a kisebbségi oktatásügy területén tanúsított kiemelkedő szerepválla-

lásáért, pedagógiai munkásságáért és a hazai románság érdekében végzett közéleti tevékenységéért részesült Kisebbségekért Díjban.

Choli Daróczy József népművelő, pedagógus, író, költő és műfordító kezdetben a Kőbányai Tanács Cigányügyi Koordinációs Bizottsága titkáráként, később a kerületi cigány kisebbségi önkormányzata elnökeként

vállalt közéleti szerepet a magyarországi cigányság érdekében. 1986-1990 között a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének ügyvezető titkáráként feladata a cigányság kulturális önszerveződésének elősegítése és irányítása volt. 1994-2002 között, nyugdíjba vonulásáig, a Zsámbéki Apor Vilmos Főiskola adjunktusaként dolgozott, romológia, cigány nyelvet és történelmet tanított. A cigány nyelvoktatásban mai is használják az általa írt szótárt, nyelvkönyvet.

1975-től tagja a Magyar Írószövetségnek és a Magyar Újságírók Szövetségének. Költői munkássága nagymértékben hozzájárult a romák identitásának, közösségének megerősödéséhez. Műfordításai, versei, a cigányság helyzetével foglalkozó írásai országos lapokban jelentek meg. Önálló verses kötetei (*Csontféhér pengék között*, *Isten humorú arcán*) mellett jól ismertek a Biblia evangéliumainak fordításai is. Újságíróként nevéhez kötődik a *Romano Nyevepe*, az *Amaro Drom*, illetve a *Rom Som* című lapok szerkesztése.

A magyarországi cigányság érdekében végzett, mind a magyarországi cigányság mind a többségi társadalom körében elismert pedagógiai, művészeti és közéleti tevékenysége, életműve elismerésként részesült Kisebbségekért Díjban.

Dr. Deák Ernő a Bécsi Tudományos Akadémia munkatársa, kutató-történész, a Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége és az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége elnöke, a Bécsi Napló főszerkesztője. 1980-ban kezdeményezője és egyik szervezője volt az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének, melynek előbb főtitkára, 1991 óta pedig elnöke lett. E szövetség működteti a Bécsi Magyar Színházat, tartja fenn a Bécsi Magyar Iskolát és jelenteti meg az ausztriai magyarság színvonalas lapját, a Bécsi Naplót. Elévülhetetlen érdeme, hogy 1992-ben az osztrák kormány, majd a parlament az ausztriai magyar népcsoport részeként ismerte el a Bécsben és környékén élő osztrák honosságú magyarságot. A 2001 végén alakult Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége megválasztotta elnökének. A Magyar Állandó Értekezlet ülésein képviseli a nyugati magyarság érdekeit. A Bécsi Tudományos Akadémia munkatársaként, kutató történészként a várostörténettel, kisebbségkutatással és az Osztrák-Magyar Monarchia történetével foglalkozik. „A magyar korona országainak városai (1780-1918)” című művének eddig két kötete jelent meg az Osztrák Tudományos Akadémia kiadásában, német nyelven. Jelenleg a „Várostipológia és -struktúra” című harmadik részen dolgozik. A Bécsi Tudományegyetemen magyar történelmet ad elő.

A nyugat-európai, ezen belül a Bécsben és környékén élő osztrák honosságú magyarság elismerése érdekében tett erőfeszítése miatt és kutatói tevékenységéért részesült Kisebbségekért Díjban.

Farkas Antal mind helyi mind országos szinten a kezdetektől részt vállalt a kisebbségi önkormányzatok munkájában. Példaértékű programokat szervezett megyéjében és lakóhelyén, Kiskörén. Jelenleg a Roma Közösségfejlesztők Országos Egyesületének elnöke, a Kiskörei Regionális Roma Közösségi Ház vezetője, az

Országos Cigány Önkormányzat alelnöke és a Heves Megyei Közgyűlés tagja. Mindegyik tisztségében aktív szerepet tölt be a roma társadalom érdekeinek képviseletében. Az emberek iránti együtt érző magatartása, fáradtságot, időt nem kímélő hozzáállása, munkabírása, a közösség iránti elkötelezettsége példaértékű. A szűkebb és tágabb közössége által egyaránt elismert emberi értékei és munkája révén a roma közélet fiatalabb szereplői, roma kisebbségi képviselőik, tartják őt példaképüknek.

A roma kultúra hagyományainak ápolása, a romák társadalmi integrációja érdekében a foglalkoztatás területén végzett kiemelkedő tevékenységéért részesült Kisebbségekért Díjban.

Dr. Gábrity Molnár Irén egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia Köztisztületének tagja, a szabadkai Magyarságkutató Tudományos Társaság alapítója és elnöke, a Magyar Professzorok Világtanácsának elnökségi kültagja, a Vajdasági Tudományos Társaság, a Vajdasági Magyar Felsőoktatási Tanács és a Vajdasági Magyar Ösztöndíj Tanács tagja, a Magyar Nemzeti Tanács felsőoktatási bizottságának szaktanácsosa. A vajdasági közéletben betöltött meghatározó szerepét tükrözi sokrétű tevékenysége. Egyetemi tanári munkája mellett számos tudományos szervezet tagja. Részt vesz a Szociográfiai Műhely munkájában, a Magyar Szociológiai Társaság rendezvényein is. A Magyarságkutató Tudományos Társaság kisebbség- és oktatás-szociológiai projektumainak kutatókoordinátora és könyvsorozatának társszerkesztője. Szerkesztőbizottsági tagja az Új Kép pedagógiai folyóiratnak és az Aracs című közéleti folyóiratnak. Hat egyetemi tankönyv szerzője, társszerzője. Két szakmonográfiát és több mint száz tanulmányt, cikket jelentetett meg. Számos nemzetközi tudományos projekt és régiókutatás koordinátora, munkatársa.

Elismerésre méltóak a délvidéki magyar felsőoktatás létrehozására, a vajdasági magyar ifjúság anyanyelvén történő oktatásának megszervezésére irányuló erőfeszítései. Munkássága, személyes áldozatvállalása példát mutat és erőt ad a vajdasági magyar értelmiség megmaradásához, a közösség további fejlődéséhez.

A Vajdaságban élő magyarság érdekében végzett tudományos, oktatói, közéleti tevékenysége elismeréseként részesült Kisebbségekért Díjban.

Dr. Golub Iván a Fővárosi Uzsoki Kórház főigazgatója és a Magyar Kórházszövetség elnöke. Pomázon született és ma is ott él. Szerbségét példamutató módon, orvos-szakmai közéleti tevékenysége során is tudatosan vállalja. Felelősségteljes munkája mellett évtizedek óta a magyarországi szerb közélet aktív szereplője. A Szerb Demokratikus Szövetség, illetve az Országos Szerb Önkormányzat Közgyűlésének és Elnökségének alapító tagja. Létrejötté óta a Pomázi Szerb Kisebbségi Önkormányzat elnöke. A vezetésével működő szerb kisebbségi önkormányzat 1999-ben sikeres, gyors gyűjtőakció eredményeként húszmillió forint ér-

Megosztott kisebbségéért Díjban részesült Mága Zoltán és Nyári Gyula előadóművész.

Mága Zoltán zenészdinasztia sarjaként hatévesen aratta az első sikereit. 1987-ben felvételt nyert a világhírű Rajkó Zenekarba. Kezdetben a növendékzenekar prímása volt, majd az együttes vezető prímása lett. Önálló zenési karrierjét a Budapesti Operett Színház vendégművészeként kezdte. Közben megalapította saját zenekarát, a Budapest Gipsy Band-et. Számos nagyszerű hazai és külföldi koncertet követően, 2000-ben Budapest egyik legpatinásabb mulatója, a Moulin Rouge művészeti igazgatójává nevezték ki. Fellépett Európa szinte minden jelentős hangversenytermében, koncertezett Amerikában és Távol-Kéleten, de visszatérő vendége a marokkói királyi palotának is. Azzal, hogy művészetében ötvözi a cigány-, a klasszikus és a könnyűzene elemeit, új zenei stílust teremtett. Előadásában a legszelebb közönségréteg ismerhette meg az e szellemiség jegyében készült népzenei és komolyzenei átdolgozásait. Virtuóz játéka eredeti szintet képvisel a magyar zenei életben és világszerte ismertté, elismertté tette a magyar zenét.

Művészi munkája során kiemelt figyelmet fordít a jótékonyásra. Ennek jegyében a Kisebbségéért Díjjal járó pénzjutalmat súlyos beteg volt tanára, a világhírű prímás, Járóka Sándor kórházi kezelésének költségeire ajánlja fel.

tékú segélyt (gyógyszereket, egészségügyi eszközöket) adott át a Vajdasági Vöröskeresztnek.

A magyarországi szerb irodalmi, művészeti és kulturális örökség helyi ápolása, egyben az időskorúak támogatása céljából az ő kezdeményezésére jött létre 1995-ben a Pomázi Szerb Kisebbségéért Közalapítvány. Aktív szerepet vállalt az újjászervezett helyi szerb egyházközség és a Budai Szerb Ortodox Egyházmegyei Tanács munkájában is. Helyi közéleti szerepvállalásáért Pomáz díszpolgára címmel tüntették ki.

A magyarországi szerb közösség érdekében kifejtett aktív közéleti szerepvállalásáért részesült Kisebbségéért Díjban.

Guttman Mihály nyugalmazott zenepedagógus hosszú időn keresztül dolgozott a Kolozsvári Zeneiskola művészeti igazgatójaként. 1949-től nyugdíjba vonulásáig a kolozsvári Zeneművészeti Középfelsőiskola zenekar, kamarazene és énekkar tanáraként tevékenykedett. Húsz éven át dolgozott a kolozsvári Állami Filharmónia művészeti titkáráként, illetve az Állami Magyar Opera külső munkatársaként. 1994-ben kezdeményezésére alakult újjá az 1921-ben Brassóban alapított Romániai Magyar Dalszövetség, amelynek tiszteletbeli elnöke. Népzenehez való kötődését jól tükrözi, hogy a dalosszövetség énekkarai számára a nemzeti öntudat ébrentartására ösztönző műveket ajánlott. A kórusmozgalom újjáélesztése érdekében végzett munkája, mely hivatástudattól vezérelt pedagógusi tevékenysége révén vált több erdélyi magyar zenészedáció művészeti irányítójává. A zeneszeretőkből öntudatos közösséget kovácsoló pedagógusi tevékenységét a mai napig is kitartóan folytatja.

Zenepedagógusi munkájáért, a kórusmozgalom újjáélesztése érdekében végzett tevékenységéért részesült Kisebbségéért Díjban.

A klasszikus cigány zenét megújító, stílustermelő, magas színvonalú előadóművészi tevékenységéért részesült megosztott Kisebbségéért Díjban.

Nyári Gyula előadóművész, fotóművész kezdetben klarinétosként dolgozott a Magyar Állami Népi Együttesnél, majd a BM Duna Művész Együttesénél. 1968-tól tíz évig a Budapest Szállóban, majd 1978-tól 2004-ig a budai várnegyedben működött a saját zenekarával. Zenészként a világ számos országában nagy sikert

ért el, munkáját elismerték. Több évtizedes zenei pályafutása után az Impress Lapkiadónál Karalyos József főszerkesztő segítségével és támogatásával kezdett hivatásszerűen fotózni a Józsefváros és a Mai Belváros című lapoknak, amelyekben azóta is rendszeresen jelennek meg képei csakúgy, mint a Lungo Drom és a Világunk című roma lapokban.

Több kiállítása volt itthon és külföldön: a Vajdaságban, Bécsben és Londonban.

2003-ban az „Itt élned s halnod kell” című kiállítása vajdasági bemutatóján aranydiplomát kapott. Az „Úton” című, négy nyelvű – a roma társadalmat reálisan, az értékeit is bemutató – fotóalbuma az egész világon ismert. Jelenlegi bécsi kiállítása a Józsefvárosban található Lotz-freskókat mutatja be.

Előadóművészi és a magyarországi romák életét hitelesen bemutató fotóművészeti tevékenységéért részesült megosztott Kisebbségért Díjban.

Megosztott Kisebbségért Díjban részesült Kisszelmenc polgármestere, Illár József és Nagyszelmenc polgármestere, Tóth Lajos.

Hatvan esztendővel ezelőtt, a II. világháborút követően a magyar falut egyetlen éjszaka alatt szeltek ketté az új államhatárral, elválasztva egymástól a családokat, rokonokat, jó barátokat, megosztva a falu közösségét. A település egyik fele, Kisszelmenc a Szovjetunió, másik fele, Nagyszelmenc Csehszlovákia része lett. Kisszelmenc jelenleg Ukrajnához, Nagyszelmenc Szlovákiához tartozik. A rendszerváltást követően összefogva mozgalmat indítottak az elzártság megszüntetésére. A két település lakói közös petícióban követelték egy gyalogos határátkelő megnyitását. A falu sorsáról könyv is született, híre eljutott az Európa Tanácshoz, illetve az Amerikai Egyesült Államokba is, ahol a Kongresszus tagjai levélben kérték a két ország vezetőitől a határátkelő létesítését. Az Európa Tanács küldöttsége járt is a helyszínen. A szögesdrót két ol-

dalán szimbolikus, kettévágott székelykaput állítottak fel. A kezdeményezés hatására várhatóan sor kerül a határ végleges megnyitására. Ez azonban nem teszi meg nem törtéنتté az elmúlt évtizedek során elszenvedett lelki fájdalmakat, a megosztottságból eredő gazdasági ellehetetlenülés terheit.

A Kisebbségért Díj a két község önkormányzatának a több évtizedes elzártság megszüntetésére irányuló erőfeszítéseit és az ott élő magyarság példaértékű helyállását ismeri el.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány tíz éve, 1995-ben tartotta alakuló ülését. A jogelőd alapítvány öt évi tevékenységét is beleszámítva ez a szervezet tizenöt éve szolgálja a magyarországi nemzetiségi és cigány kultúra megmaradását, fejlődését. A közalapítvány kuratóriuma az elmúlt években több tízezer programot támogatott és több ezer diáknak nyújtott tanulmányi ösztöndíjat. Az állami támogatások egyik legjelentősebb továbbítójaként döntő szerepet vállalt az anyanyelvű kisebbségi sajtó kiadásának biztosításában. Kezdeményezője és fő támogatója a nemzetiségi színházi találkozóknak. Kuratóriuma a közéleti, kulturális tevékenységben kiemelkedő teljesítményt nyújtó fiatalok elismerésére a megalapította a Nemzetiségi Ifjúsági Díjat. A kuratórium tagjai az elmúlt tíz évben sok ezer órát fordítottak ellentételezés nélkül a pályázatok értékelésére, a döntések előkészítésére és meghozatalára. A közalapítvány pályázati lehetőségei révén több száz kisebbségi önkormányzat és kulturális civil szervezet sajátította

el a tevékenysége tervezéséhez, megszervezéséhez, a költségvetés készítéséhez, illetve a megfelelő elszámoláshoz szükséges nélkülözhetetlen ismereteket.

A működése tizedik évfordulóját ünneplő közalapítvány, eredményes tevékenysége elismeréseként részesült Kisebbségért Díjban, melyet Molnár Andrásné és Krányecz Ferenc alapító kurátorok vettek át.

Kisebbségek Napja a Parlamentben

Szauer Ágnes és Bajtai László felvételei

